

KASTEEL AMERONGEN

BULLETIN

Voorjaar 1990

Uitgave

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Onderhoud van
groenvoorzieningen en
renovatie kasteeltuin
Amerongen uitgevoerd
door

Tuin- en plantsoenaanleg

Van Ginkel

Castor 64, Postbus 11, 3900 AA Veenendaal, tel. 08385-19039

HERBERG
DEN ROODEN LEEUW

IN DEN KROMME HOECK

DROSTESTRAAT 35
3958 BK AMERONGEN
TELEFOON 03434-54055

KEUKEN OPEN:
VOOR UW LUNCH OP AFSpraak
DAGELIJKS VAN 12.00 tot 14.00 UUR
EN VOOR UW DINER
DAGELIJKS VAN 18.00 tot 21.30 UUR
ZATERDAG EN ZONDAG GEEN LUNCH
WOENSDAG GESLOTEN

B U L L E T I N

UITGAVE
STICHTING VRIENDENKRING KASTEEL AMERONGEN

Kasteel Amerongen, Drostestraat 20, 3958 BK Amerongen
tel.: 03434 - 54212

Open: 1 april - 1 november
dinsdag t/m vrijdag 10 - 17 uur
zaterdag, zon- en feestdagen
13 - 17 uur
maandag's gesloten.

Redactie adres: Kasteel Amerongen

Eindredactie: Drs. Bonica Zijlstra
H.F. Rotgans - van Blerkom

7^e jaargang No. 16 Voorjaar 1990.

INHOUD:

Doelstelling en Donateurs	blz. 2
Uit het Winkeltje van Kasteel Amerongen	" 3
Tekst bij de reconstructie tekening	" 4
Reconstructietekening van een oorspronkelijk zesdelig kruisvenster	" 5
In en om het kasteel	" 6
Vele vondsten vertellen van vroeger	" 7
Het is al om schoonheid en behoud	" 11
De vleermuizen van Kasteel Amerongen	" 15
Mededelingen van het bestuur SVKA	" 24
Tentoonstelling op Kasteel Amerongen	" 25
Uit een àndere tuin geplukt...	" 27
De Kabouters in 1989	" 28
Nieuws van het Muziekfront	" 29
Concert agenda	" 31
Het Huis, de Heer en de Zonnewijzer	" 32

DOELSTELLING.

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van Kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris door het verzamelen van fondsen uit donaties, schenkingen, de opbrengsten van acties, concerten en andere evenementen en door het coördineren en motiveren van vrijwillige helpers.

De Stichting is door de fiscus gerangschikt als instelling in de zin van artikel 24 I der Successiewet 1956.

Kasteel Amerongen is één van de weinige opengestelde kastelen in Nederland, waarvan de inventaris, na het vertrek van de laatste particuliere eigenaren, volledig in tact is gebleven. Vrijwel nergens anders treft men een ambiance aan, welke zo de aristocratische sfeer van vroegere tijden weerspiegelt als op Kasteel Amerongen.

De oudste meubels dateren van vóór de brand van 1673 en zijn later door de verschillende bewoners aangevuld tot de collectie die nu aanwezig is, waarin begrepen de fraaie historische toetsinstrumenten.

Deze collectie is nooit versnipperd omdat zij lange tijd volgens het Engelse erfrecht (naar de nationaliteit van de meeste bewoners) op de oudste zoon vererfde.

Die eeuwenlange aanwezigheid van de meubels in hetzelfde huis en vaak op dezelfde plaats is een unicum in Nederland en maakt het voor de Stichting-eigenaresse de moeite waard om die lijn voort te zetten en het vele achterstallige onderhoud door restauratie op te heffen.

De eerste fase van het restauratieplan is nagenoeg voltooid.

Alleen van subsidies en entreegelden is het niet mogelijk de exploitatie en restauratie te bekostigen.

Het is daarom verheugend dat zich telkens donateurs aanmelden en dat er óók schenkingen worden gedaan.

Indien U het nog niet bent: meldt U zich als DONATEUR!

DONATEURS

genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden, vrije toegang tot het Kasteel, tuinen en park, terwijl zijn reductie ontvangen op alle evenementen zoals concerten, lezingen en bij bijzondere gelegenheden.

De donateurskaart is persoonlijk

Voor minimaal f 25,-- per jaar bent U donateur. Het is ook mogelijk donateur voor het leven te worden (minimaal) f 250,--). Als donateur ontvangt U driemaal per jaar het bulletin.

Postbank nr. 6163
t.n.v. de penningmeester,
Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen.

* * *

Theeschengerij "de Paardestal"
tel. 03434-54735 of 53701
Congrès of feestelijke Bijeenkomst in het Koetshuis
tel. 03434 - 54212.

* * *

Bericht uit HET WINKELTJE VAN KASTEEL AMERONGEN:

De in het najaarsbulletin 1989 vermelde Kerstmarkt mag zeker geslaagd worden genoemd. De markt werd goed bezocht; de gezellige drukte en de sfeervolle entourage nodigde een ieder uit iets van zijn/haar gading te vinden. Tussen het uitgebreide assortiment waren danook fraaie produkten van een aantal nijvere vrijwilligsters uitgestald.

Na afloop kon door de Winkelcommissie een zucht van verlichting (èn vermoeidheid) worden geslaakt.

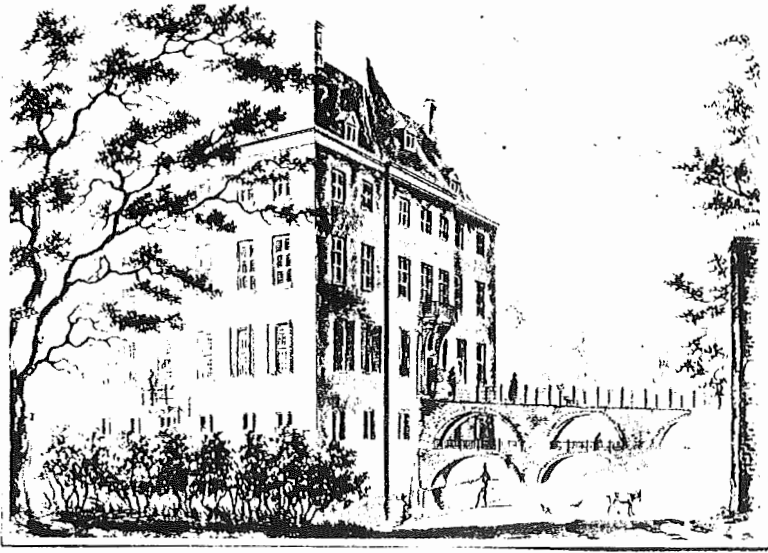
Verheugd over het resultaat werd direct besloten:

"volgend jaar weer".

De commissie kan nu bekend maken dat ruim f 5000,-- naar het restauratiefonds kon worden overgemaakt.

Alle Kerstmarktbezoekers hiervoor onze hartelijke dank!!

mw. W. van der Sleen-van Ginkel.

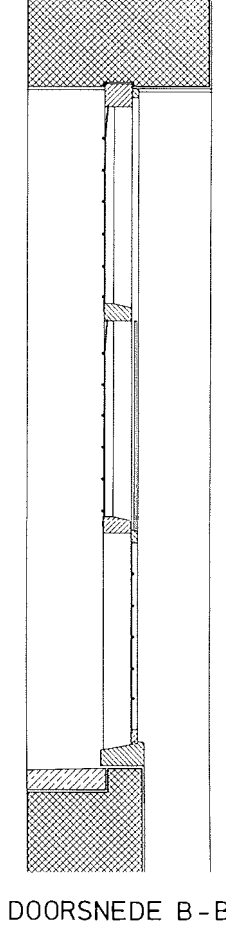
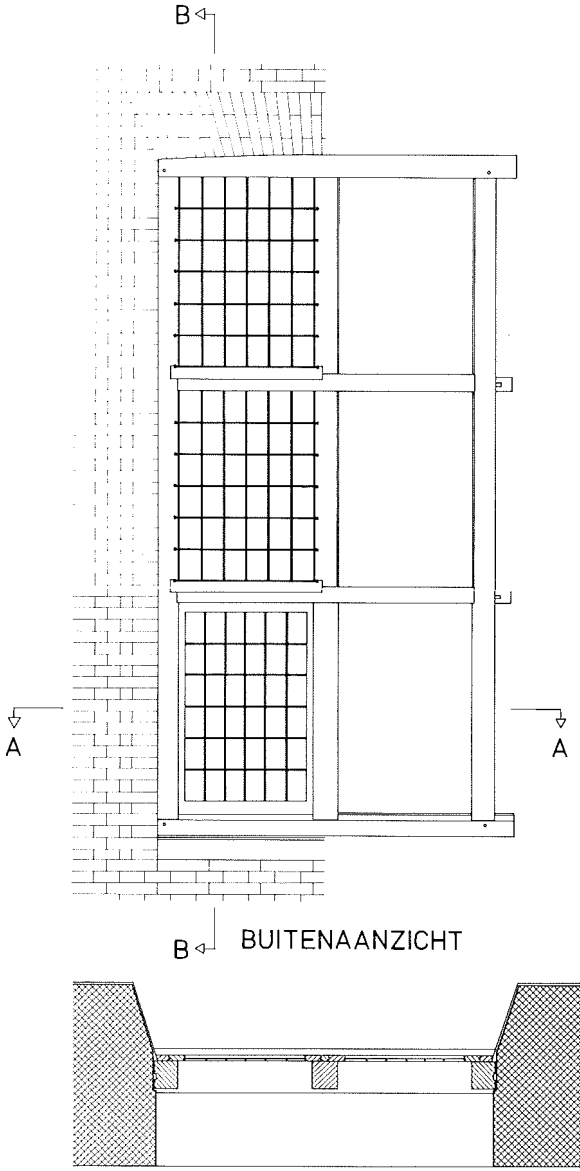

Kasteel Amerongen

De redactie kreeg de - op blz. 5 - afgebeelde tekening toegezonden, die zodanig gemaakt is voor het Bulletin, dat een sterke verkleining er geen afbreuk aan zou doen. Deze tekening illustreert nog eens het artikel dat afgedrukt is in Bulletin Herfst '89, blz. 4, "De oorspronkelijke kruiskozijsen ont-dekt" van de hand van de heer G. Berends, Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Hierbij zijn **Tekst bij de tekening op blz. 5:**

Reconstructietekening van een oorspronkelijk zesdelig kruisvenster (1675 of '76) op de beletage: buitenaanzicht (rechts het kale kozijn en links geheel afgewerkt), verticale en horizontale doorsnede. De bovenste vier vakken zijn gevuld met glas-in-lood, dat met horizontale ijzeren bindroeden op de kozijnstijlen is bevestigd. De twee onderste vakken zijn aan de binnenzijde voorzien van opschuifbare ramen. De opgeschoven ramen kon men laten steunen op ijzeren pennen, gestoken in daarvoor geboorde gaatjes van 5 mm doorsnede (niet 3 mm!) in de kozijnstijlen. Voor meer bijzonderheden zie het vorige Bulletin.

Tekening: P. Matthijssen, stagiaire bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

KASTEEL AMERONGEN
 Reconstructie kruiskozijn belevage
 Schaal 1:10
 Opgetekend G Berends 5/10-89
 Getekend P Matthysen 2-90

Reconstructietekening van een oorspronkelijk zesdelig kruisvenster (1675 of '76).

STORMSCHADE

Kasteel Amerongen heeft de twee orkaan-achtige stormen goed doorstaan, al hebben zich rondom het huis enorme krachten kunnen ontwikkelen, die het verbuigen en ontzetten van steigers tot gevolg had.

In die zelfde periode was men bij de bouwwerkzaamheden er aan toe om de "blauwe hoed" - de noodvoorziening over de kap - te verwijderen. Het was echter niet meer nodig: het toch sterke materiaal scheurde in stukken en werd zeilend door de wind het luchtruim ingestuurd. Een van de voorvallen zonder persoonlijke ongelukken, overigens.

De schade aan het park is triest: vele ontwortelde bomen, afgebroken zware takken her en der verspreid; twee omgewaaide forse bomen vernielden een deel van de vergaderruimte in de bouwkeet, een verschrikkelijke ravage was het resultaat. Door een toeval was er niemand aanwezig - die dag was tot ATV dag bestempeld geweest.

Ook in de tweede storm moest de bouwkeet het weer ontgelden, nog meer omgewaaide bomen plus het feit dat een dikke, zware tak als een speer door het dak kwam zetten en finaal door de tafel met tekeningen heendrong. Gelukkig ook geen persoonlijke ongelukken.

Ook aan de collectie tuinbeelden zijn toen enorme vernielingen aangebracht. Tijdens de wintermaanden staat een deel veilig beschermd in een houten bekisting ingepakt. Het mocht niet baten bij dit natuurgeweld.

WERKZAAMHEDEN

De eerste fase van de restauratie is bijna voltooid.

Aan het dak wordt hard gewerkt: de nieuwe leien zijn al goed te zien aan de voorzijde van het huis. Samen met de herstelde dakkapellen een fraaie aanblik.

De zo bijzondere, authentieke dubbele brug krijgt nog een stuclaag op de plafonds en binnenmuur. Net zoals in vroeger dagen zal het water van de gracht hierop weer speelse lichteffecten geven.

BINNENSHUIS

Hier heeft het ook gestormd, maar dat noemen we dan (zoals vroeger in een tv-spot) "een witte tornado". Grote schoonmaak, dus.

Staat U er weleens bij stil wat het betekent een kasteel schoon te houden? De Huishoudelijke Dienst wordt op Kasteel Amerongen gevormd door mw. E.M. van Reeken-Vereijken

en mw. N. van de Ven-Dicou. Zij onderhouden met zorg en toewijding de verschillende vertrekken, gangen, trappen, en de mooie voorwerpen die door het hele huis verspreid staan. Dat er tijdens de maanden waarin er gerestaureerd werd aan het huis, veel stof en gruis zich binnenskamers nestelde, laat zich denken.

Een enkele maal geassisteerd door de man van de Technische Dienst, de hr. F. Oskam, zorgt dit trio er ook voor dat Kasteel Amerongen in de maand april haar bezoekers kan verwelkomen.

H.F. Rotgans-van Blerkom

DE ONDERSTE STEEN BOVEN ...

VELE VONDSTEN VERTELLEN VAN VROEGER

Nu de eerste fase van de restauratie ten einde loopt, komt er minder aan het licht aan bijzonderheden omtrent de oorspronkelijke bouw en latere verbouwingen van het kasteel. Desalniettemin is er toch nog wel wat te vertellen, maar het zal voorlopig wel de laatste keer zijn. Ik kies de volgorde van beneden naar boven gaande, van de fundering tot bovenaan de schoorstenen.

In oktober j.l. is voor het eerst metselwerk van het middeleeuwse kasteel teruggevonden. Onder het noordelijke uiteinde van de lange gang in het souterrain is toen een overwelfde waterkelder gevonden, ongeveer 5,60 x 3,30 m groot. Drie van de vier wanden daarvan bleken van grote rode baksteen (29-30½ x 14-15 x 7-8 cm) te zijn, oorspronkelijke middeleeuws metselwerk. Een dergelijk formaat baksteen komt ook voor aan het laatromaanse koor van de Hervormde kerk van Leersum. Het muurwerk kan dus dateren uit 1286, toen Borre en Diederic van Amerongen het kasteel bouwden, maar het kan ook wat ouder of jonger zijn. De oostwand van de kelder en het gewelf dateren uit de bouwtijd van het huidige kasteel; de paarsrode baksteen daarvan meet 19½-20 x 9½-10 x 4½-5 cm, wat vrijwel overeenkomt met het baksteenformaat van de straatlaag rondom de muurvoet van het kasteel (thans weer onder water) en van de schoorstenen. Het opgaande werk van het kasteel is merendeels van grotere baksteen: 25-27 x 11½-13 x 4½-5½ cm, al komt ook steen van 23-25 x 11-12½ x 4½-5½ cm voor. Tegelij-

kertijd waren dus meerdere formaten in gebruik. (Hiermee corrigeer ik enkele zinsneden uit mijn eerste bijdrage). Door het keldergewelf staken loden buizen; men kon er water uit oppompen voor huishoudelijk gebruik, zij het niet voor drinken en koken.

Na het verwijderen van de verflagen van het ijzerwerk zijn een aantal interessante inschriften en merken zichtbaar geworden. Op de sluitboom van het ijzeren hek, dat toegang geeft van de benedenkade tot de onderste brug van het kasteel staat in sierlijke letters en cijfers het opschrift:

A^o 1689 JW 22 A^o 1689.

De initialen zijn vermoedelijk die van de smid, maar wat het getal daarachter betekent is niet duidelijk. Misschien dat archiefonderzoek dit kan verklaren. De brug zelf is op de sluitstenen van de middelste boog 1678 gedateerd. Aan de noordzijde zit boven die sluitsteen een plat stuk natuursteen met de letters CRNR, alweer vermoedelijk de initialen van een onbekende. De brug was dus pas na elf jaar geheel voltooid!

Op het traliewerk voor de vensters rondom de ingangspartij en de hekken van het balkon zijn een aantal stempelmerken gevonden. Behalve een aantal sterretjes zijn er de enigszins ovale merken (ca 36 x 28 mm groot) van de - vermoedelijk Zweedse - ijzerproducent; binnen het ovaal staat de letter V of de lettercombinaties IG en NH met een kroontje erboven. Ook zijn er wat kleinere ovale merken (22 x 19 mm groot) met een omlopende tekst. De letters zijn moeilijk te ontcijferen; we meenden te lezen EMANNILHOF (of begint het woord met een van de andere letters?) en N?SSAVVSINGEN?O. Is hier Johan Maurits van Nassau-Siegen in het spel? Sedert het april-1988 nummer van dit Bulletin weten we dat Godard Adriaan van Reede in contact met hem stond en hem vrijstelling van tolleren op de Rijn vroeg voor de aanvoer van ijzerwerk dat uit het Sauerland kwam.

Op de tweede verdieping is in één van de hoeken boven de Engelenkamer na verwijdering van de houten vloerplanken een vloer van platte baksteen gevonden, gelegd op kleine dwarsbalkjes tussen de vloerbalken. Deze stenen hebben echter nooit als vloer gefungeerd, omdat het oppervlak ervan

iets lager ligt dan de bovenzijde van de vloerbalken. Wat de functie dan wèl was is niet duidelijk, geluidsisolatie misschien?

Bij het herstel van het gevelmetselwerk zijn enkele balkkoppen van de vloerbalken van de tweede verdieping in het zicht geweest. Zij waren door niet meer dan halfsteens metselwerk bedekt. Zij waren omwikkeld met berkenschors, een beschermingswijze die eerder ook al bij de zolderbalklaag was aangetroffen, zowel aan balkkoppen als aan strijkbalken. Kennelijk was het de bedoeling het hout tegen nat-worden te beschermen. Desalniettemin is er veel aldus beschermd hout vergaan, terwijl de schors zelf stand heeft gehouden.

Toen de kroonlijst van de noordgevel werd hersteld, bleken daarin aan het uitstekende gedeelte twee stukken zandsteen van ongeveer 52 x 36 cm grootte verwerkt te zijn, die blijkens ingehakte cijfers en cirkelsegmenten deel hebben uitgemaakt van een zonnewijzer, die ongeveer 90 x 90 cm groot geweest zal zijn. De vorm van de cijfers wijst op een datering in de 17de eeuw. Deze stukken zijn daar niet bij de bouw van het kasteel aangebracht, maar pas naderhand. De zonnewijzer kan horizontaal in de kasteeltuin opgesteld zijn geweest. De afwijking van de noord-zuid-as erop t.o.v. de zijkanten ervan komt overeen met de afwijking die de hoofdrichtingen van de tuinen hebben met de vier windstreken.

Op de spantbenen van de kapconstructie blijken ingehakte merken en letters voor te komen op de buitenzijde, de zijde dus die door het dakbeschot aan het oog onttrokken is. Een deel daarvan is aan het licht gekomen en geïnventariseerd. De meeste merken zijn zg. telmerken, waarmee de spanten zijn genummerd. In de beide zakgoten tussen de drie kappen zijn dat Romeinse cijfers met twee toevoegingen: aan weerszijden van de noordelijke zakgoot de letter N (in spiegelbeeld), aan weerszijden van de zuidelijke zakgoot de letter S, bij de middelste kap de letter M (enigszins vervormd) en bij de twee andere kappen de letter X. Op deze wijze zijn er geen twee merken gelijk. Onder het zuidelijke dakvlak boven de oostgevel zijn de spantbenen met gewone cijfers van 1 t/m 4 genummerd; aan dit cijfer is - op enige afstand - een merk (nl. een V met een krul eraan) toegevoegd, waarschijnlijk om ze te

kunnen onderscheiden van andere met Arabische cijfers genummerde exemplaren. Dat toegevoegde merk is ook op de spantbenen onder het midden-dakvlak aangetroffen.

Op sommige hoek- en kilkepers zijn andere inschriften aangebracht; zo staat op de zuidelijke kilkeper naast het middelste dakvlak aan de oostzijde: 18 v 3 3/4 d, kennelijk een lengtemaat. Indien hier Rijnlandse voeten en duimen zijn bedoeld bedraagt deze lengte 5,75 m; dit is ongeveer de lengte van de projectie van de kilkeper op de zoldervloer, niet de lengte van de kilkeper zelf. Ook op de zuidwestelijke hoekkeper staat een lengtemaat, gevolgd door de letters SW, waarschijnlijk de aanduiding van de windrichting.

Als laatste de meest recente vondst. De zandstenen lijst, die de bekroning vormt van de vier schoorstenen, bestaat steeds uit acht stukken, vier zijstukken en vier (inspringende) hoekstukken. Op de bovenzijde van verscheidene daarvan staan de windrichtingen aangegeven om aan te geven waar zij thuis horen.

Steenhouwersmerk : I B (of H B ?) -
vermoedelijk van Jan Prang - op enkele
zandstenen onderdelen van de gootlijst
en de noordoostelijke schoorsteen.
(zie Bulletin Zomer 1989, blz. 8)

Bij de zuidoostelijke schoorsteen zijn bovendien de aansluitingen van de stukken genummerd; aan weerszijden van elke voeg staat eenzelfde cijfer (Romeins of Arabisch), links omgaande achtereenvolgens

I, III, 4, V, 6, 7, 8 en 9.

Bij de eerste voeg staat echter mogelijk aan de ene zijde I en aan de andere zijde II.

Vanaf de schoorsteen heeft men een wijde blik over de omgeving. Het kasteel is een waardevol object, maar alleen dank zij zijn bedding in het leven rondom.

G. Berends

22 februari 1990

HET IS AL OM SCHOONHEID EN BEHOUD

restauratie van meubelen uit de collectie van Kasteel Amerongen.

Door veel inspanning van de museumconsulente, de provinciaal conservator en vele anderen is het mogelijk geworden een meubelrestaurator voor ruim anderhalf jaar in dienst te nemen bij de Stichting Ondersteuning Utrechtse Musea. Via deze instelling wordt de restaurator uitgezonden naar drie Utrechtse kastelen, te weten: Kasteel Amerongen, Kasteel Sypsteyn en Slot Zuylen.

Zo ben ik sinds juli 1989 bezig met de restauratie van een aantal meubelen uit de collectie van Kasteel Amerongen. Het spreekt voor zich dat het onmogelijk is de hele meubelcollectie in goede staat terug te brengen. Daarom werden er in overleg met de conservatoren keuzes gemaakt. Hoog genoteerd stond onder andere het kabinet uit de Lodewijk-kamer.

"Kabinet" is de benaming voor een kist met twee deuren waarachter een groot aantal laatjes en loketten schuilgaat. Het woord komt uit het Frans van "cabine" (= hut, vertrekje). Aanvankelijk gebruikte men het woord alleen voor een soort kist voorzien van beslagwerk en hengsels, geplaatst op een open onderstel met hoge poten. Het was het bergmeubel van de verzamelaar die er van nature op gesteld is zijn vergaarde schatten onder te brengen op een wijze die overeenstemt met de bijzondere waarde die hij eraan toekent.

In de zeventiende eeuw waren dit soort kasten buitengewoon populair. In Zuid-Europa kwamen ze al in de zestiende eeuw voor, met name in Spanje en Portugal. In Spanje stond het meubel bekend onder de naam "vargueños". Bij deze "vargueños" met een naar voren scharnierende lange wand ontwaarde men (achter deze klep) al een aantal laatjes. Op de klep die gesteund werd door twee uittrekbare latten kon men schrijven, vandaar dat zo'n meubel ook schrijfkabinet werd genoemd. Desondanks bleef het meer als luxemeubel in gebruik dan als schrijfmeubel. In Portugal droeg het de naam "escritorio" en in Engeland "scrutor".

Ook Zuid-Duitsland was een centrum waar ze in de toen zo moderne Renaissance stijl werden vervaardigd. Op de galerij van het kasteel bevindt zich een Zuid-Duits schrijfkistje

belijmd met het zogenaamde "Japans-Essen". Deze kisten (kabinetten) hadden echter niet altijd een naar voren klappende wand maar werden ook vervaardigd met twee deurtjes. In de loop van de zeventiende eeuw verdwijnt de schrijfklep vrijwel geheel en ziet men meer en meer de twee deurtjes toegepast.

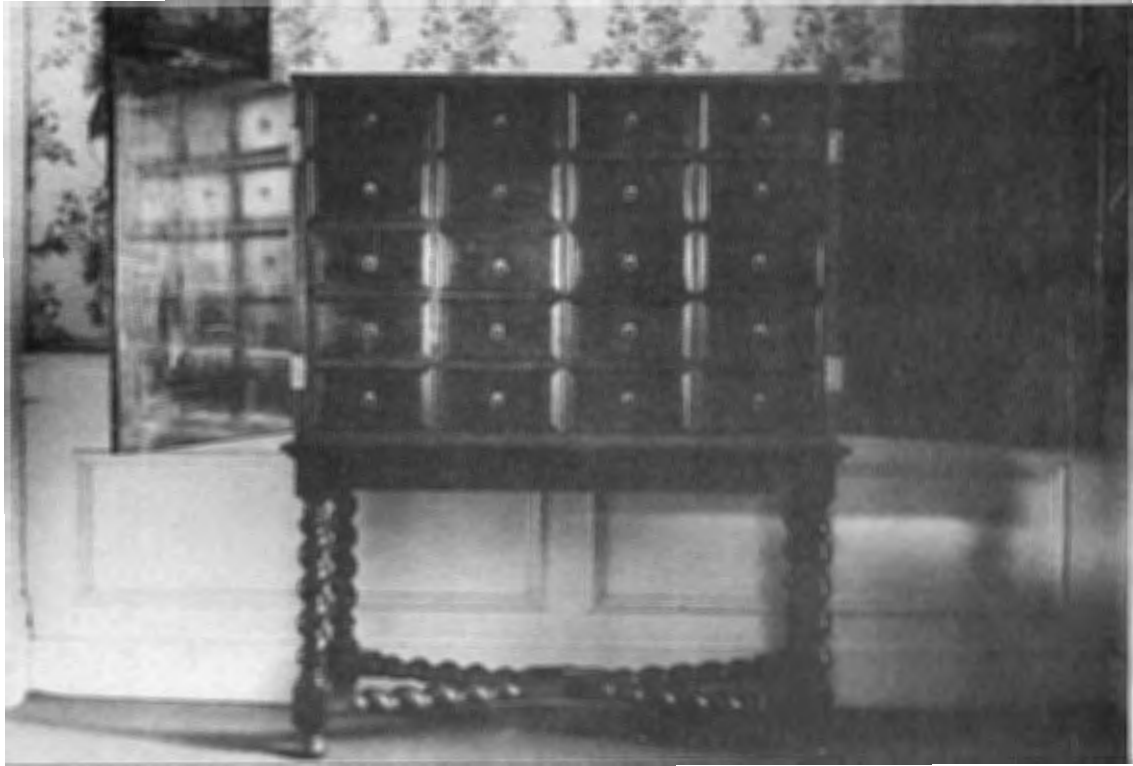
Was een dergelijk kabinet zeer luxueus uitgevoerd en bevatten de laden kostbare en zeldzame voorwerpen dan noemde men het een kunst- of rariteitenkabinet. Deze waren vaak schitterend gedecoreerd met verschillende houtsoorten en materialen als ivoor, schildpad en edelstenen.

Vanaf de late zeventiende eeuw was het verzamelen niet alleen meer weggelegd voor de rijke adel. Ook de gegoede burgerij kon zich gaan bezighouden met het aanleggen van een verzameling "rariteiten". Men verzamelde voorwerpen van zeer uiteenlopende aard. Je had de door de natuur voortgebrachte zaken, zoals gedroogde insecten, vlinders, reptielen, veren, edelstenen, schelpen, leeggeblazen eieren en bijzondere vruchten: de zogenaamde "naturalia". Daarnaast had je de door de mens bewerkte of voortgebrachte voorwerpen, zoals schilderijen, beelden, prenten, geschriften, gemmen (gesneden stenen), sieraden, munten, reliëfs uit ivoor, glas, porselein en wapens: de zogenaamde "artificilia" (soms werden deze voorwerpen in het meubel zelf verwerkt).

De verzameling was meestal ondergebracht in de zogenaamde kunstkamer, waar zich ook het rariteitenkabinet bevond. De voorwerpen werden als hun afmeting het toeliet opgeborgen in het kabinet en bij bestudering ten behoeve van de wetenschapsbeoefening tevoorschijn gehaald.

Omdat het niet eenvoudig is van de restauratie van het genoemde kabinet een prettig leesbaar stuk op papier te krijgen, houd ik het bij een korte puntsgewijze opsomming van de verrichte handelingen.

Het kabinet (Hollands, eind zeventiende eeuw) is belijmd met tot finer gezaagd palissanderhout (ofwel Kingwood). Dit is in een bepaald patroon (parketterie) op het eikehouten grondhout gelijmd. Ook de binnenzijden van de deurtjes vertonen dit patroon, waaruit blijkt dat de binnenzijde van het meubel even belangrijk was als de buitenzijde.

Het gerestaureerde kabinet (Hollands, eind 17de eeuw).

- * Van het kastgedeelte zelf is het vele losgelaten finer vastgelijmd met beenderlijm en het ontbrekende finer aangevuld.
- * De lijstjes rondom het meubel weer op de juiste plaats aangebracht (zo ook de naald van de deur).
- * De vlekken en kringen weggewerkt en de verschoten delen op de juiste kleur gebracht.
- * Het achterschot weer aangebracht en een sleutel op het slot gemaakt.
- * Met stopwas kleine barstjes gestopt en het geheel in de was gepoetst.

Het binnenwerk bestaat uit verschillende laatjes die alle dezelfde grootte suggereren. Dit blijkt bedrog. Bij het openen van bijvoorbeeld de onderste lade blijken vier lafrontjes bij één grote lade te behoren. Daarnaast bevat het binnenwerk een deurtje, opgebouwd uit twee boven elkaar liggende lafrontjes. Op de lafronten vinden we het parketterie patroon niet terug, het is wat eenvoudiger maar zeker niet minder luxe uitgevoerd. Achter de bovenste linkerlade heeft zich waarschijnlijk een geheim vak bevonden. De lade loopt niet door over de gehele diepte van het meubel.

- * Ook hier is het losgelaten finer vastgelijmd en het ontbrekende finer aangevuld.
- * Ontbrekende lijstjes rondom de lade bijgemaakt.
- * De inktvlekken uit de laden verwijderd met ontweringswater.
- * Het binnenwerk gepoetst met bijenwas.

Het onderstel is waarschijnlijk een latere toevoeging. Het was niet ongewoon dat een kabinet als dit als een kist op een gewone tafel werd gezet. Het kon worden opgetild aan de hengsels die zich aan beide zijden van het kabinet bevonden en bij dit exemplaar ontbreken.

- * Losgelaten en ontbrekend finer vastgelijmd en aangevuld.
- * Lijsten rondom bovenregel opnieuw aangebracht nadat ontbrekende stukjes hout zijn aangevuld.
- * De hoekklossen opnieuw gelijmd zodat het geheel stevig zijn verband terugkreeg.

- * De kleur plaatselijk gecorrigeerd.
- * Gepoetst met bijenwas.

Het kabinet kan terug op zijn plaats, de Lodewijkkamer nabij het linker raam. Eigenlijk verdient het een betere plaats in Kasteel Amerongen.

C.R. de Smet.

DE VLEERMUIZEN VAN KASTEEL AMERONGEN

Bij de herbouw van kasteel Amerongen, dat in 1673 door de Fransen in brand was gestoken, liet de toenmalige kasteelvrouw, een onderaards gewelf onder de voorburcht aanleggen voor de opslag van turf en hout. Inmiddels is deze ruimte ten dele ingestort en dichtgemetseld. De resterende ruimte wordt desondanks nog gebruikt, zij het niet meer door mensen, maar door vleermuizen. De donkere, vochtige, vorstvrije ruimten biedt deze vliegende zoogdieren een geschikte verblijfplaats voor de winter. Diep weggekropen in nauwe holletjes en spleten van de muren brengen enige tientallen individuen er de winterslaap door. Een klein aantal hangt vrij aan de wand; met de klauwtjes van de achterpoten vastgenageld aan de ruwe baksteen, het kopje omlaag en de vleugels tegen het lichaam gevouwen.

Winterverblijf

Gedurende de winterslaap beperken vleermuizen hun lichaamsfuncties tot het minimum. Door zo min mogelijk te verbranden kunnen ze zonder voedsel de winter doorkomen. Toch worden ze om de paar weken even wakker. Ze nemen dan graag wat water op, hetzij door condensatiedruppeltjes van hun pels af te likken, dan wel door zich een eindje te verplaatsen naar een natte plek. Hiertoe moet de vleermuis eerst zijn koude lijfje op temperatuur zien te brengen, hetgeen veel energie kost. Storing gedurende de winterslaap kan de diertjes dan ook noodlottig worden. Sedert 1952 wordt het gewelf door Dr. Voûte en medewerkers *1 op vleermuizen geïnventariseerd. De plaatsen waar ze worden aangetroffen worden daarbij gemerkt door jaartal en naam van de betreffende soort (in code) op de muur te schrijven. Op deze wijze kan worden vastgesteld dat bepaalde plekken van jaar op jaar door dezelfde soort worden

bezet. Uit ringonderzoek is gebleken dat het hierbij nogal eens om dezelfde individuen gaat (3). Dankzij dit ringonderzoek kregen we een indruk van de leeftijd die vleermuizen kunnen bereiken. De soorten die bij kasteel Amerongen overwinteren kunnen wel 15 jaar oud worden (5).

Figuur 1 laat zien dat het totaal aantal overwinterende

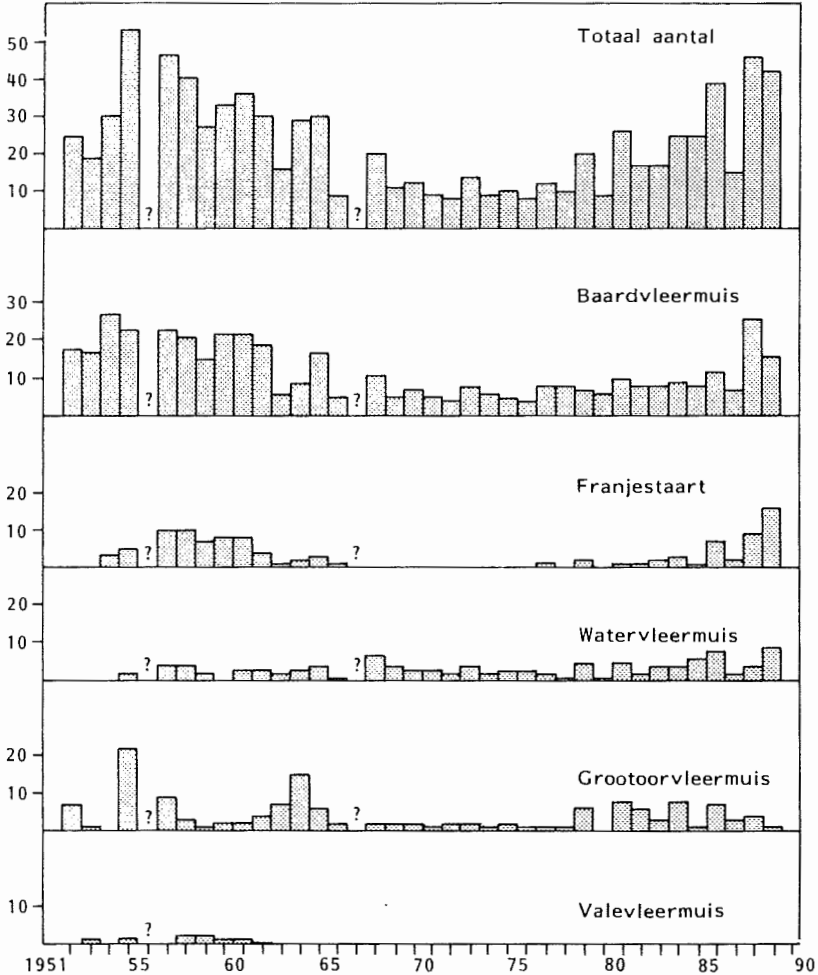

Fig.1 Aantalsverloop van vleermuizen, die in het onderaardse gewelf op het terrein van kasteel Amerongen werden gevonden (bewerkt naar Voûte et al. 1980).

vleermuizen in de loop van ruim 35 jaar (1952-1989) nogal schommelde; na 1965 nam het aantal duidelijk af, maar herstelde zich weer na 1980. Hoe kunnen we dit verklaren? Allereerst moeten we ons natuurlijk realiseren dat het alleen om waargenomen individuen gaat. Het is vrijwel zeker dat sommige vleermuizen zo ver wegkruipen dat ze niet zijn op te sporen. Misschien doen ze dit vooral als het te koud wordt; in de strenge winter van 1962-1963 werden althans opvallend weinig vleermuizen geteld. De openingen in de zijmuur van het gewelf zijn zo groot dat de ruimte soms niet geheel vorstvrij blijft. De pels van vrij hangende vleermuizen zit dan ook soms vol met ijskristalletjes. Toch kan de temperatuur geen belangrijke invloed hebben gehad op het getelde aantal: over de gehele waarnemingsperiode bezien, blijkt er geen verband te zijn tussen de buitentemperatuur en het aantal waargenomen vleermuizen. Aangezien er in die tijd niet aan de toestand van de verblijfplaats is veranderd en het aantal verblijfplaatsen in de regio vermoedelijk constant is gebleven, mogen we aannemen dat de grafiek min of meer het reële aantalverloop weergeeft van de soorten die op het terrein van kasteel Amerongen overwinteren.

Nogmaals de vraag hoe we het dal in de grafiek kunnen verklaren. Zou de achteruitgang in het begin van de zestiger jaren verband kunnen houden met het gebruik van persistente bestrijdingsmiddelen in voorafgaande jaren? Deze stoffen breken zo langzaam af dat ze zich geleidelijk in het vetweefsel van de diertjes kunnen ophopen. De giftige stoffen komen weer vrij als de energievoorraad wordt aangesproken. De kans hierop is het grootst tijdens en vlak na de winter. In dit licht bezien zou de toename van het aantal overwinterende vleermuizen aan het eind van de zeventiger jaren het gevolg kunnen zijn van het verbod op het gebruik van de fungiciden aldrin en dieldrin in 1968 en het insecticide DDT in 1973.

Dat het herstel slechts geleidelijk plaatsvond behoeft ons niet te verbazen: ten eerste blijven persistente bestrijdingsmiddelen nog zeer lange tijd in het milieu werkzaam en ten tweede bezitten vleermuizen een laag reproductievermogen (1-2 jongen per jaar). Als we naar het aantalverloop van de afzonderlijke soorten kijken, dan zien we bij de Franjestaart duidelijk een dal en bij de Baardvleer-

muis een vaag dal, maar bij de Watervleermuis in het geheel niet. Dit zou verband kunnen houden met het feit dat laatstgenoemde soort gespecialiseerd is in het vangen van diertjes die zich vlak boven of op het wateroppervlak bevinden. De Watervleermuis zou daardoor minder kans lopen insecten te pakken die bestrijdingsmiddelen bevatten (2). De Vale Vleermuis heeft zich sedert 1960 niet meer laten zien (8). Deze zeldzame soort, die voornamelijk in het zuidelijk deel van ons land voorkomt, is ook daar sterk achteruitgegaan (1). Dit wordt wel toegeschreven aan het gebruik van giftige houtconserveringsmiddelen (2). *3

Zomerverblijf

Omstreeks april verlaten de vleermuizen het onderaardse gewelf en zoeken een drogere verblijfplaats op. Boomholten zijn dan onder meer in trek. De wijfjes scheiden zich af van de mannetjes en gaan in groepjes bijeen hangen. In deze zogenaamde kraamkolonies worden de jongen geboren.

In het parkbos van kasteel Amerongen :

zijn waarschijnlijk wel enkele geschikte boomholten aanwezig, maar hollenbroedende vogels zijn belangrijke concurrenten waartegen ze het vrijwel altijd afleggen (4). Ze moeten dan uitzien naar verblijfmogelijkheden in het nabijgelegen bos van de Utrechtse Heuvelrug. Winter- en zomerverblijf liggen soms wel tientallen kilometers van elkaar. Soorten verschillen

in dit opzicht. Zo overzo-

mert de Baardvleermuis graag

in de buurt van zijn winter-

verblijf (3), terwijl de Wa-

tervleermuis doorgaans ver-

der wegtrekt; een enkel in-

dividu is zelfs wel eens

215 km ver weggetrokken (5).

Om na te gaan of het park-

bos geschikte zomerverblijf-

plaatsen biedt, werd het

zowel bezocht in de herfst-

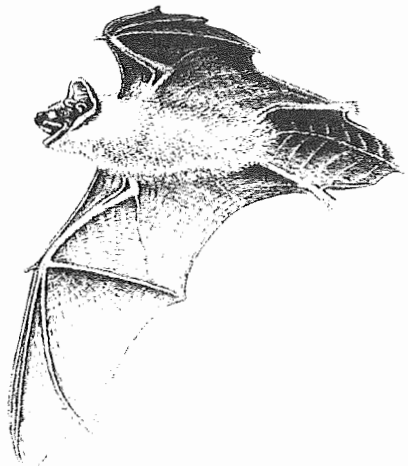
periode (1-10-'88), wanneer

mannetjes vanuit boomholten

de aandacht van de wijfjes

proberen te trekken voor een

paring, als in de tijd dat

er jongen worden geboren (18-6 en 12-7-'89). In principe kunnen boomholten voor bepaalde soorten het gehele jaar door als verblijfplaats dienen: voorjaarsverblijf, kraamverblijf, paarboom en winterverblijf (9). Bij de keuze van winterslaapbomen zijn vleermuizen kritischer. Slechts een gering aantal holle bomen zijn geschikt als winterverblijf.

Jachtgebieden

Vliegende vleermuizen kunnen zonder veel moeite worden opgespoord, dankzij geluiden die ze ter oriëntatie uitzenden. Met behulp van een vleermuis-detector kunnen deze hoogfrequente trillingen worden omgezet in voor ons hoorbare geluiden. Iedere soort zendt zijn eigen karakteristieke geluid uit. Op deze wijze konden we vijf soorten in de vlucht onderscheiden: Watervleermuis, Dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis (= Nathusius dwergvleermuis), Laatvlieger en Rosse Vleermuis. Van deze soorten overwintert alleen de Watervleermuis in het gewelf onder de voorburcht. Dwergvleermuizen werden het meest waargenomen. Ze vliegen snel, met onverwachte wendingen. Op hun foerageervluchten volgen ze vaste trajecten langs de bosrand. De open plek in het ZW deel van het bos werd eveneens regelmatig bezocht (Fig.2). Tijdens het vliegen zijn ze op de vleermuisdetector te herkennen aan onregelmatige tikgeluidjes op een frequentie van 40-60 KHz. Met het blote oor zijn af en toe ook schrille scherpe geluidjes te horen. Deze hebben een sociale functie. Waarschijnlijk bezoeken Dwergvleermuizen het parkbos uitsluitend om er te foerageren; overdag houden ze zich in gebouwen op. In 1987 huisde een kleine kolonie onder het dak van een huis in de Overstraat, maar deze plaats is sindsdien niet meer gebruikt.

De Ruige Dwergvleermuis lijkt in z'n gedrag erg veel op de gewone Dwergvleermuis en kan hier gemakkelijk mee worden verward. In tegenstelling tot de Dwergvleermuis verblijft de Ruige Dwergvleermuis 's zomers ook wel in holle bomen. De soort wordt betrekkelijk weinig in ons land waargenomen. Boven het water van de gracht vlogen een aantal Watervleermuizen heen en weer. In het schijnsel van onze lantaarns zagen we dat ze af en toe even hun winterverblijf bezochten. Waarschijnlijk gebruikten ze deze onderaardse ruimten alleen om er even uit te rusten of om er voedsel (mugjes) te zoeken, want overdag was er geen vleermuis te bekennen.

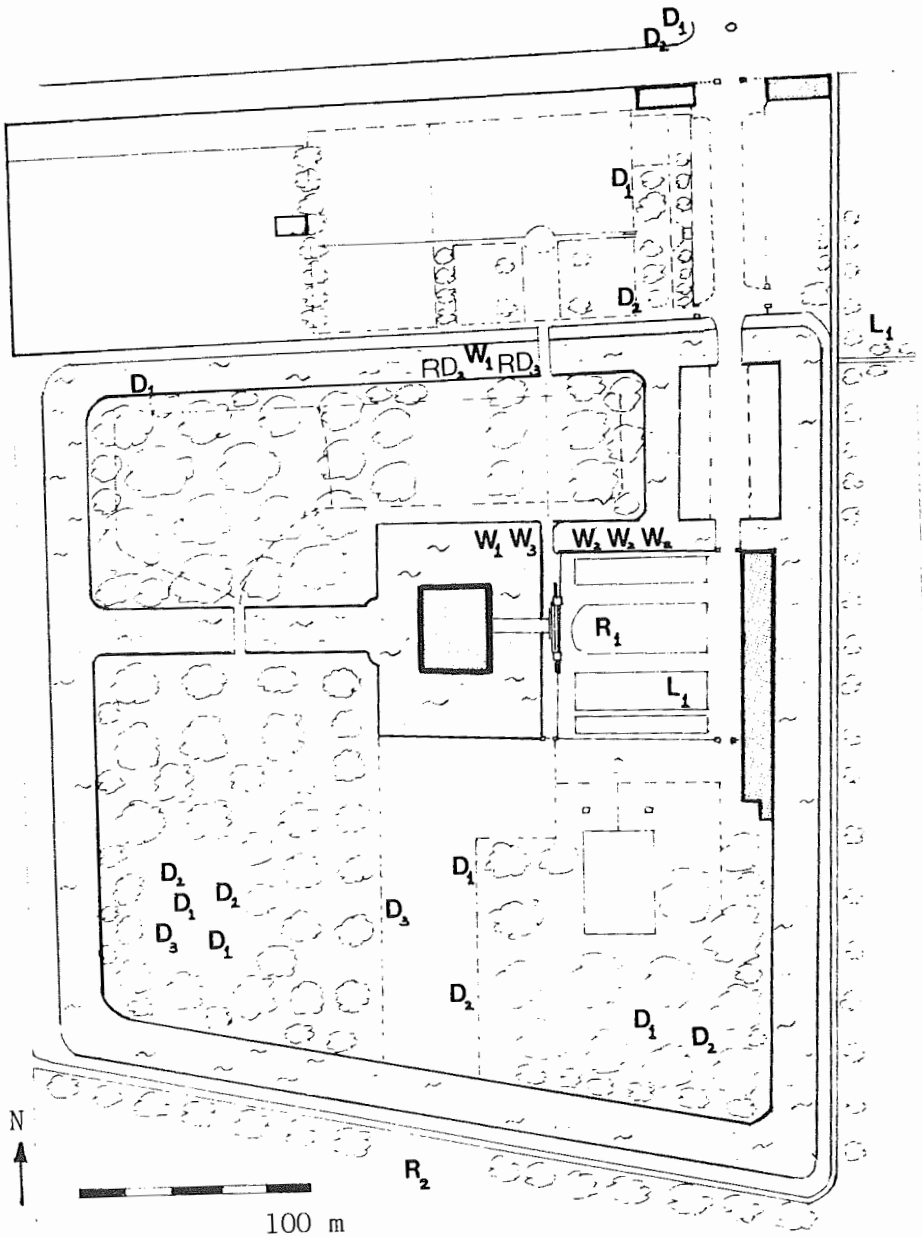

Fig.2 Locaties waar vliegende vleermuizen werden aangetroffen in het parkbos van kasteel Amerongen (mbv. QMC-mini-vleermuisdetector).

Verklaring van de letters en cijfers van Fig.2 :
 D = Dwergvleermuis, RD = Ruige dwergvleermuis, W = Water-
 vleermuis, L = Laatvlieger, R = Rosse vleermuis;
 1 = 1.10.1988, 2 = 18.6.1989, 3 = 12.7.1989
 (wrn. Z. Bruijn, A. Mabelis).

* * *

In het zomerseizoen verhuizen Watervleermuizen regelmatig. Vrouwtjes zoeken soms wel tien keer een andere boomholte op. Het kasteelbos heeft slechts een beperkt aantal geschikte boomholten en vermoedelijk komen ze hier 's zomers alleen om te foerageren.

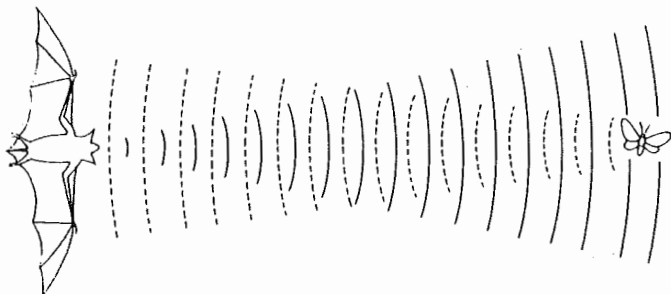

Fig.3 Gebruik van echolocatie voor de jacht; de ultrasone geluiden die de vleermuis uitzendt (getrokken lijnen) worden door de prooi gereflecteerd (naar Schutten in De Bres 4 (6), IVN).

Jacht- en slaappleatsen liggen doorgaans enkele kilometers uit elkaar (6). Dergelijke afstanden worden meestal via vaste vliegroutes overbrugd. Voor hun oriëntatie maken ze bij voorkeur gebruik van lintvormige beplantingen (6). Zo zouden ze van en naar het parkbos kunnen vliegen via het Lievendaaltje en de Bergjessteeg, een beukenlaan, die de Heuvelrug oploopt. Dit jaar zullen de vliegroutes met behulp van een vleermuis-detector worden nagelopen.

De Laatvlieger is duidelijk groter dan de Watervleermuis. De soort is te herkennen aan een fors silhouet en aan het karakteristieke geluid: op een frequentie van 30 kHz. zijn harde, smakkende tikken hoorbaar, die bij het zwenken over

gaan in spetterende tikken. Ze vliegen nogal traag en op een geringe hoogte van 3-6 m boven de grond (5). Een van de twee waargenomen exemplaren foerageerde boven het grasveld van het voorplein.

De Rosse vleermuis heeft een groter sonarbereik dan de overige soorten van het parkbos (6). Voor zijn oriëntatie is hij daarom minder gebonden aan beplantingen. Op zijn dagelijkse tocht van woon- naar foerageergebied vliegt hij dan ook relatief hoog (Fig.4).

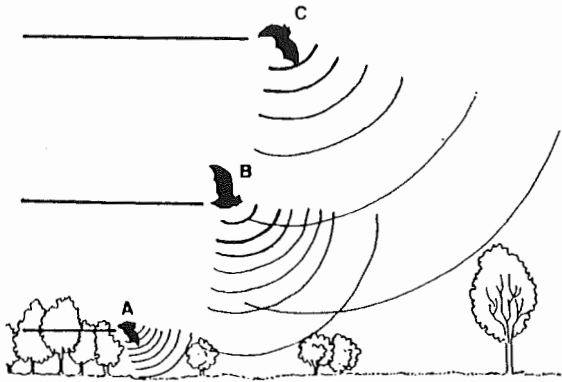

Fig.4 Gebruik van echolocatie voor de oriëntatie; een open ruimte kan als een barrière werken.

- A. De **Watervleermuis** (sonarbereik : 5-10 m) kan een open gebied van 40 m moeilijk overbruggen,
- B. voor de **Laatvlieger** (sonarbereik : ca. 60 m) is een open ruimte van 100 m te groot,
- C. de **Rosse vleermuis** (sonarbereik : ruim 100 m) kan zich over het hele traject goed oriënteren. (naar Limpens et al. 1989).

Aan de zuidzijde van het bos vloog een exemplaar op een hoogte van 30-50 meter. Met de detector was hij tot op een afstand van 100 m nog goed te volgen op een frequentie van 25 kHz. Bij lage vluchten was het karakteristieke "twiet-tjok-twiet-tjok" geluid zelfs met het blote oor goed hoorbaar.

De Rosse vleermuis slaapt vrijwel uitsluitend in holle bo-

men, zowel 's zomers als 's winters (5, 9). Bij toeval werd destijds een winterslaapboom in het Amerongse Bos ontdekt toen er een aantal oude beuken werden omgehakt.

Bescherming

Vleermuizen zijn wettelijk beschermd krachtens het Besluit bescherming inheemse diersoorten (1973). Dit betekent dat we zullen moeten proberen om de kwaliteit van de leefgebieden van vleermuizen in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Hieronder volgen een aantal suggesties:

1. Vleermuizen mogen niet in hun winterslaap worden gestoord. Wat dit betreft kunnen we tevreden zijn: de rust in het onderaardse gewelf van kasteel Amerongen is voldoende gewaarborgd. Te overwegen valt om ook het dichtgetsmetselde deel voor vleermuizen toegankelijk te maken.
2. Indien oude bomen moeten worden gekapt, zou eerst moeten worden nagegaan of er vleermuizen in wonen. Indien dit het geval is, zouden de vleermuizen eerst gered moeten worden *2. Nog beter is om de holle bomen geheel te sparen!
3. Loofbomen met een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen, zouden zo mogelijk gespaard moeten blijven.
4. Een vleermuizen populatie kan zich alleen handhaven als er verscheidene holle bomen op betrekkelijk korte afstand van elkaar aanwezig zijn (4). In het Amerongse Bos is dit goed te realiseren.
5. Lintvormige beplantingen als houtwallen en perceel-scheidingen vervullen een belangrijke verbindingsfunctie tussen jacht- en verblijfplaatsen. Alleen al om deze reden is het van belang dat ze gespaard blijven.
6. Tijdens de restauratie van gebouwen worden nogal eens houtconserveringsmiddelen gebruikt die schadelijk zijn, onder andere voor vleermuizen. Er zijn echter ook conserveringsmiddelen in de handel die minder kwaad kunnen (7,11).

Vleermuizen zijn nuttige en interessante dieren waaraan nog veel te ontdekken valt. Zolang ze in ons dorp blijven, kunnen we er nog veel plezier aan beleven.

Dr. A. Mabelis

*1 Aan de inventarisaties werkten mee: J.W. Sluiter (†), P.F. van Heerdt, L. Bels (†), G.L. van Eijndhoven, F. van Ommen, R.M. Ridder, G.H. Glas, P.H.C. Lina,

Z.Bruijn, A.Mabelis.

*2 Inl.: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
Directie NMF, postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage
tel.: 070-79 25 88).

*3 De getallen tussen haakjes geplaatst verwijzen naar
de literatuurlijst. Geïnteresseerden handelen als
volgt:

Stuur een aan Uzelf gerichte en gefrankeerde envelop
in een andere envelop aan Redactie Bulletin, p/a Berg-
weg 5, 3958 AA, Amerongen. Wij zorgen dat de litera-
tuurlijst - vleermuizen verzonden wordt.

* * *

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

De secretaris van het Stichtingsbestuur Vriendenkring Kas-
teel Amerongen, de heer J.D. van de Nadort, heeft zich na
een "inlooperperiode" van een aantal maanden goed ingebur-
gerd in 't bestuur en in het begrip "Kasteel Amerongen".
De heer van de Nadort heeft gewoond en gewerkt in Veenen-
daal. Sinds een paar jaar is hij, na een VUT-regeling,
naar Amerongen verhuisd met zijn vrouw.

Sinds het begin van dit jaar is tot het bestuur van de
Stichting toegetreden de heer B.E.O. van der Laan.
De heer van der Laan is benoemd tot algemeen lid van het
bestuur. Zijn werkkring ligt in Maurik en daar woont hij
met zijn gezin.

* * *

DONATEURSMIDDAG

Wilt U het volgende alstublieft vast op de kalender aan-
tekenen:

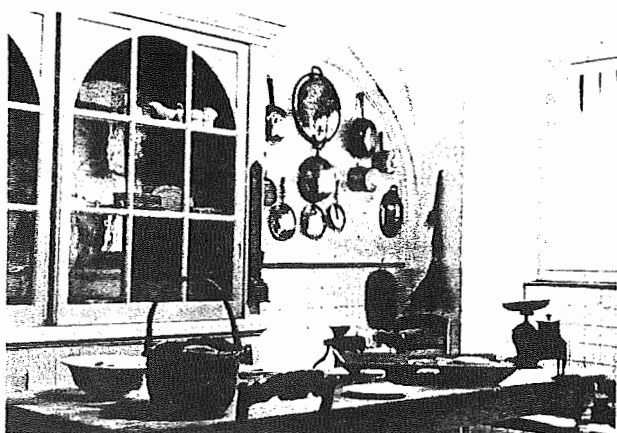
zaterdag 9 juni a.s.

13.30 uur

ontvangst op

Kasteel Amerongen.

KASTEEL AMERONGEN

3 juli tot en met 28 oktober 1990

TENTOONSTELLING

KNECHTS, KOKS EN KEUKENMEIDEN

Huispersoneel op Kasteel Amerongen, 1700 - 1940

Ook dit seizoen zal er op Kasteel Amerongen weer een tentoonstelling te zien zijn die een aspect belicht van de geschiedenis van het kasteel. Aanleiding tot het onderwerp, het huispersoneel van 1700 - 1940, was een bruikleen aan de Stichting Kasteel Amerongen door mevrouw Burgstede uit Rhenen. Haar schoonmoeder, (Catharina Margaretha Christina van Ingen, "Caatje") was van ongeveer 1915 tot 1921 op het kasteel werkzaam als keukenmeisje. Dat was in de tijd dat ex-keizer Wilhelm II als gast op Amerongen verbleef. In die periode leerde zij op het kasteel haar aanstaande man kennen, Gerrit Burgstede, die daar als huisknecht diende. Zij toonde de heer Pezarro onder andere een foto, gemaakt omstreeks 1919, van 21 huisbedienden poserend op de trap van de dubbele brug voor het kasteel. Het huisarchief bleek, soms enigszins verborgen, ook gegevens over het huispersoneel te bevatten. Zo las ik in inventarislijsten, brieven en testamenten (vooral uit de 18de eeuw) namen, taken en andere bijzonderheden, als de inrichting van de knechtskamer. Het kasteel bezat in de 17de en 18de eeuw niet alleen dienstvertrekken in de kel-

der of op de zolder (zoals gebruikelijk was) maar ook op de eerste verdieping. Specifieke gegevens over de jongste periode (1900 - 1940) ten slotte werden verkregen door interviews en kranteartikelen. Zo werd het mogelijk enigszins een beeld te krijgen van de rol die huispersoneel in vroeger dagen op het kasteel speelde.

...vrou dat voor haar anes ...
 ... en geen vrouw van vijftig ziet den ...
 ... armstoel bij den haard voor zich als ...
 ... eenige en uitverkoren verblijfplaats. da ...
 ... Dames, die sentimenteel genoeg zijn om nee ...
 ... terug te verlangen naar den goeden nie ...
 ... ouden tijd van vóór 1900, moeten ook wo ...
 ... eens bedenken, dat in die dagen een on- ve ...
 ... gehuwd meisje van 25 jaar reeds voor ve ...
 ... een oude vrijster gold! Wij beseffen d' ...
 ... tegenwoordig, dat een nominaal jaerental

De tentoonstelling zal daardoor hopelijk een tipje kunnen oplichten van de sluier die over de geschiedenis van het dagelijks leven in het kasteel hangt.

Bonica Zijlstra.

UIT EEN àndere TUIN GEPLUKT...

Winfield House
Regent's Park
H.E. the American
Ambassador

"One of a pair of eagles given to the garden by Ambassador and Mrs. David Bruce."

Van "onze" adelaar bestaan dus méér exemplaren - op de inventariskaart van Kasteel Amerongen staat vermeld: 19de of begin 20ste eeuw, geen naam van maker of atelier...
Wie weet hier meer van??

* * *

"...Mr. L. taught me much garden
"lore, which otherwise I might not
"have learned, like the legend of
"the Magic Brothers of the Rose,
"the fact that, of the five sepals
"of every rose flower, two have se-
"pals which have "whiskers" on both
"sides, two are "clean shaven" and
"the fifth one, curiouser and curi-
"ouser, has whiskers only on one
"side."

sepal: kelkblad.

(De heer L. bracht me veel traditionele kennis bij, die ik anders misschien niet geleerd zou hebben; zoals bij de legende van de "Betoverende Gebroeders van de Roos", het feit dat van de 5 kelkbladen aan elke roos, twee ervan "snorren" hebben aan beide zijden, twee zijn "glad gescho ren" en de vijfde, vreemder en vreemder, heeft slechts snorren aan één kant. (vert.: H.F.Rotgans).)

(Uit: English Gardens - The House and Garden Book
Webb & Bower, Exeter, England, 1988, blz.69 en
blz. 11)

C. Kolff - Reijnvaan

TUINKABOUTERS

DE KABOUTERS IN 1989.

Kabouters doen hun werk in stilte - maar te zien, en soms te horen, zijn ze wèl op maandagmiddag in de tuin van het kasteel: wekelijks 's middags om half 2 worden de taken verdeeld onder de op dat moment aanwezige "kabouters" waarna men aan het werk gaat - 12, 15 en soms nog meer enthousiaste tuinmensen.

De zomer van 1989 was prachtig, de borders, de rozen, alles bloeide en het was een vreugde om naar te kijken, om in te werken. Droog was het wel, al deden wij ons best met sproeien en gieten. Maar het sjouwen met de vele meters tuinslang ging onze "man"kracht te boven en de resultaten bleven daardoor beneden onze wensen. Wij hopen, dat in 1990 de plannen voor een permanente, vaste waterleiding in de boven- en benedentuin uitgevoerd zullen kunnen worden.

Er zijn afspraken gemaakt met de mensen van de PHB (Stichting tot Behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen) en met de firma van Ginkel (tuinonderhoud), zodat de samenwerking met onze kaboutergroep steeds beter verloopt; door het gevoerde beleid kunnen deze drie groepen elkaar beter aanvullen. Behalve het onderhoud van de ons toegewezen delen van de tuin verzorgen de kabouters de perken met snijbloemen, die gekweekt worden voor de bouquets in het kasteel. Het Winkeltje in de Oranjerie wordt het gehele seizoen voorzien van stekjes en plantjes, overtollig materiaal dat het "goed doet" in de verkoop. Op kleine stukjes grond in verloren hoekjes worden stekjes van o.a. buxus en hortensia gekweekt.

Het hek langs de (tijdelijke) oprit naar het kasteel werd met klimplanten (cobaea) enigszins aan het oog onttrokken. Voor de hele tuin is een nieuw rozenbeplantingsplan opgesteld - in het voorjaar van 1990 zal dit werkelijkheid worden en wij als kabouters verheugen ons daar op.

De seizoenen volgen elkaar op: in het najaar worden perken en borders opgeruimd, bollen gaan de grond in.

Ook kabouters leunen wel eens op hun schop en o! hoe mooi

is dan de oude tuin; hoe mooi zijn de grote bomen en de uiterwaarden in de verte. In de zomer zullen de kinderen weer over de paden hollen terwijl hun ouders en grootouders op de witte tuinbanken zitten, in de TUIN. Een kabouter-vizioen.

C.Kolff-Reijnvaan

* Er worden manlijke kabouters gezocht.

NIEUWS VAN HET MUZIEKFRONT

Een terugblik over het afgelopen half jaar; beter gezegd over de eerste helft van de lopende serie en de tweede helft van de vorige.

Er hangen wat wolken over de anders zo stralende hemel van de laatste muziekjaren. We moeten helaas een teruggang in het aantal bezoekers constateren. Ook bij nieuwere activiteiten als jeugd- en lunchconcerten bleek de belangstelling beneden onze verwachting.

Een en ander heeft tot gevolg dat we onze expansiedrift wat intomen en ons in eerste instantie wijden aan de PR van onze concerten om zodoende vanuit een zekere basis te kunnen opereren.

Nu de eerste fase van de restauratie van het kasteel vordert, is ook de bereikbaarheid van de concerten weer beter. De verlichting van de oprijlaan is uitgebreid met verplaatsbaar materieel.

Ook de linnenkamer is weer ingericht als (m.i.) onmisbaar ontmoetingscentrum voor alle medewerkers. Allemaal zaken, die stimulerend moeten werken.

Echter... de muziekcommissie kan wat extra hulp gebruiken en doet hierbij een beroep op U!

Ziet U kans enkele keren per jaar wat affiches rond te brengen of op te hangen in één van de volgende plaatsen: Elst, Rhenen, Wageningen, Oosterbeek, Arnhem, Wijk bij Duurstede, Tiel, Veenendaal of Ede.

Ook andere plaatsen op de Heuvelrug komen in aanmerking. Het gaat hier om de jaar-affiche en een enkel extra concert.

Verder kunnen we nog enkele cake-baksters gebruiken. U weet, dat het hier gaat om een speciaal gevulde cake (Uw

eigen recept!). Ook hiervoor zal een enkele keer per jaar een beroep op U worden gedaan. (Voor het bakken van een cake kunt U een vergoeding ontvangen).

Wie ons wil helpen geve zich op bij één van de leden der Muziekcommissie.

Dat brengt mij op de samenstelling van de Muziekcommissie. Na meer dan 10 jaar, heeft mevrouw B. Bellaar Spruyt besloten definitief te stoppen met haar werk binnen ons team. Ik kan me nog geen voorstelling maken hoe het zal gaan zonder haar ludieke, opbeurende, altijd stijlvolle bijdrage.

Ook mevrouw S.Plet treedt definitief uit 't licht der schijnwerpers. Ze zal wèl mee blijven draaien binnen het medewerkers team.

De beide plaatsen zijn intussen ingenomen door respectievelijk: Francien Jepma en Joke van Gorcum.

Voor ons ligt de tweede helft van de serie 89/90: "Groupe des Sept", die we inmiddels op 17 maart j.l. hebben kunnen beluisteren.

"Amsterdamse Bach Solisten op 7 april a.s. en het "W.A. Mozartensemble" op 12 mei a.s.

Alle drie concerten zoals U ze van ons gewend bent.

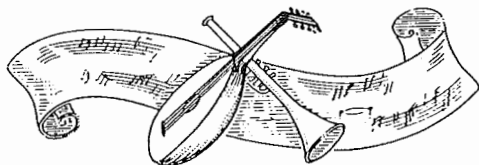
Voor elk wat wils en van hoge klasse!

Wij hebben ons werk gedaan; mede aan U de taak de grote zaal feestelijk te vullen, door zèlf te komen, anderen te inviteren of te inspireren.

We rekenen ook op U!

namens de Muziekcommissie

Herman O. de Roode

KASTEEL AMERONGEN

huisconcerten
1989~1990

7 april 1990

Amsterdamse Bach Solisten.

Herhaald optreden in Amerongen van dit succesvolle ensemble.

Dit keer met Bach's "Kunst der Fuge", in authentieke, doch niet dogmatische benadering.

12 mei 1990

W. A. Mozart Ensemble.

Vier enthousiaste musici, die elk afzonderlijk hun naam volop gevestigd hebben:

Marieke Blanckstein	viool
Eleonore Pameyer	fluit
Prunella Pacey	altviool
Pieter Wispelwey	cello

Toegangsprijs:

f 17.50

f 15.-- Donateurs, 65+ en CJP

Abonnementen:

f 90.-- hele serie (Donateurs f 75.-

f 45.-- halve serie (idem f 40.-

Kaartverkoop / Reservering:

Boekhuis "Het Kompas"

Overstraat 9

Amerongen

03434 - 57006

V.V.V.

Drostestraat 20

Amerongen

03434 - 52020

Betaling: Bankrek. 94. 16. 74. 525 (G.U.S.)

Giro 530673

t.n.v. Muziekcommissie

Kasteel Amerongen.

Tombeau d'un Cadran
 à Solaire,
 het Huis, de Heer en de
 Zonnewijzer

De Zonnewijzer leeft
 alleen als de Heer er naar
 omziet (en niet in wrok).
 Hij kan, er meer in gesprek
 zijnde, als met een
 geliefde, datgene wat hij
 in het Huis te doen heeft,
 afmeten en daarmee dat
 wat komen zal, geleden.
 Als de Heer het einde van
 de toekomst gevonden
 heeft, omdat hij in het
 Huis niets meer te doen
 heeft; toekomstig en op
 weg gaat naar toen en
 daarvoor nog, sterft de
 Zonnewijzer.

Er blijft niets anders over,
 dan een monument van
 datgene, wat geweest is,
 zodat datgene wat komen
 moet er zijn begin in kan
 vinden.

Op de grens van dag en
 nacht dansen de
 hovelingen van de dag
 met de hovelingen van de
 nacht, de Pavane voor de
 gestorven prinses.

Op de grens van gisteren
 en morgen staat de zwarte
 poort: La Porta Nigra.

Bron: Catalogus "de Amerongse Oogst" 1986
 Hedendaagse beeldende kunst rondom het kasteel.
 Werk van o.a. Berend Hendriks in de boventuin.
 Bovenstaande tekst begeleidde zijn werkstuk.

INSTALLATIEBEDRIJF
MEIJER AMERONGEN

OVERSTRAAT 11 - TEL. 03434 - 51233

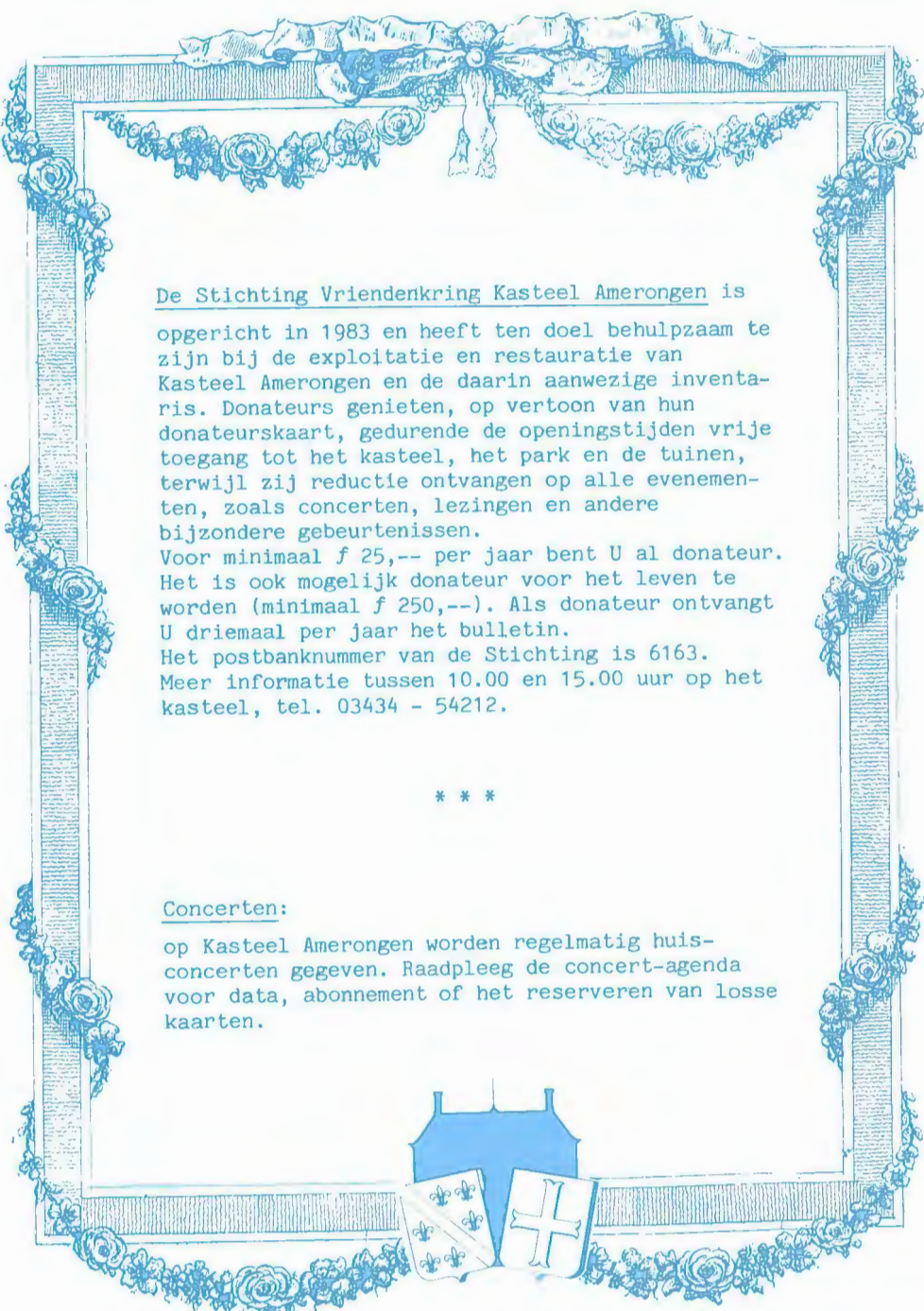
elektrotechnisch installatiebureau ★ gas- en waterfitter ★
lood- en zinkwerken ★ centrale verwarming ★ ventilatie ★
sanitaire-, huishoudelijke-, elektrische artikelen

Aannemersbedrijf

M. Kleinveld en Zn. B.V.

Rijnstraat 1
3958 BE Amerongen
tel: 03434 - 51756
54208

Ook voor hout- en plaatmateriaal

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is
opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te
zijn bij de exploitatie en restauratie van
Kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventa-
ris. Donateurs genieten, op vertoon van hun
donateurskaart, gedurende de openingstijden vrije
toegang tot het kasteel, het park en de tuinen,
terwijl zij reductie ontvangen op alle evenemen-
ten, zoals concerten, lezingen en andere
bijzondere gebeurtenissen.
Voor minimaal f 25,-- per jaar bent U al donateur.
Het is ook mogelijk donateur voor het leven te
worden (minimaal f 250,--). Als donateur ontvangt
U driemaal per jaar het bulletin.
Het postbanknummer van de Stichting is 6163.
Meer informatie tussen 10.00 en 15.00 uur op het
kasteel, tel. 03434 - 54212.

* * *

Concerten:

op Kasteel Amerongen worden regelmatig huis-
concerten gegeven. Raadpleeg de concert-agenda
voor data, abonnement of het reserveren van losse
kaarten.

